

See discussions, stats, and author profiles for this publication at: <https://www.researchgate.net/publication/348371982>

İlkılıç, Süreyya (2020). Yıkım Edebiyatı Örneği Olarak Wolfgang Borchert'in Kısa Öyküsü: Mutfak Saati. 5th International Scientific Research Congress (1-2 Eylül 2020). İstanbul. S....

Conference Paper · January 2021

CITATIONS

0

READS

18

1 author:

Süreyya İlkılıç

Türk-Alman Üniversitesi

15 PUBLICATIONS 6 CITATIONS

SEE PROFILE

IBAD-2020

5th International Scientific Research E-Congress

An aerial photograph of Istanbul, Turkey, showing the city's dense urban landscape, the Bosphorus Strait, and the Hagia Sophia. The word 'BILDIRILER' is overlaid in large, white, sans-serif capital letters.

BILDIRILER

September 1-2
2020

ISTANBUL / TURKEY

A stylized orange silhouette of the Istanbul skyline, featuring various architectural elements like domes, minarets, and a suspension bridge, set against a white background.

www.ibadcongresses.org

ORGANIZED BY

ibadcongresses.org

&

5th International Scientific Research Congress (IBAD-2020) Bildiriler Kitabı

September/Eylül 1-2, 2020 – İstanbul, TURKEY

ISBN: 978-605-66529-6-7

Publishing Date/Basım Tarihi: October/Ekim 5, 2020

Publisher/Yayıncı & Editor / Editör

Assoc. Prof. Dr. Hayrullah KAHYA

CITATION: 5. Uluslararası Bilimsel Araştırmalar Kongresi Bildirileri (IBAD-2020),
Eylül 1-2, 2020 – İstanbul, TÜRKİYE

i

© 2020 All Rights Reserved

This work is subject to copyright. All rights are reserved, whether the whole or part of the material is concerned. Nothing from this publication may be translated, reproduced, stored in a computerized system or published in any form or in any manner, including, but not limited to electronic, mechanical, reprographic or photographic, without prior written permission from the publisher www.ibadcongresses.org contact at ibadconferences@gmail.com. The individual contributions in this publication and any liabilities arising from them remain the responsibility of the authors. The publisher is not responsible for possible damages, which could be a result of content derived from this publication.

Yazıların hukuki ve etik sorumluluğu yazarlarına aittir.

Yazıların içeriğinden yazarları sorumludur.

ORGANIZATION & ADVISORY COMMITTEE ORGANİZASYON & DANIŞMA KURULU

Chairman / Başkan

Assoc. Prof. Dr. Hayrullah Kahya, TURKEY

Secretariat / Sekreteryal

Bashar ALALI, MALAYSIA

Mustafa KILIC, TURKEY

Meraj AHMAD, INDIA

Ravshan KHUDAYBERGANOV, UZBEKISTAN

Aleksandra BUJALSKA, POLAND

Firangiz GULIZADA, AZERBAIJAN

Regad HALIMA, ALGERIA

Scientific&Advisory Committee / Bilim&Danışma Kurulu

Prof. Dr. Basaran GENCDOGAN, Education, KYRGYZSTAN

Prof. Dr. Meltem ONAY, Management and Organization, TURKEY

Prof. Dr. Mohammed DAWABSHEH, Arabic Language and Media, PALASTINE

Prof. Dr. Neset TOKU, Department of Humanity and Social Sciences, TURKEY

Prof. Dr. Serhan Alkan ISPIRLI, Education, TURKEY

Prof. Dr. Sevil SARGIN, Geography, TURKEY

Assoc. Prof. Dr. Adriatik DERJAJ, Turkish language and linguistics, ALBANIA

Assoc. Prof. Dr. Fariz AHMADOV, Doctoral Studies, AZERBAIJAN

Assoc. Prof. Dr. Mohamed AKHIRUDDIN IBRAHIM, Quranic Studies, MALAYSIA

Assoc. Prof. Dr. Ozcan BAYRAK, Education, TURKEY

Assoc. Prof. Dr. Ozgur SARI, Sociology, TURKEY

Assoc. Prof. Dr. Safak KAYPAK, Urban and Environment, TURKEY

Assoc. Prof. Dr. Yahia M. ALSMADI, Educational Psychology, JORDAN

Assoc. Prof. Dr. Yakup YILMAZ, Turkish language and literature, TURKEY

Assist. Prof. Dr. Elena TILOVSKA-KECHEDJI, International Relations, MACEDONIA

Assist. Prof. Dr. H. Coskun CELIK, Education, TURKEY

Assist. Prof. Dr. Hatice KADIOGLU ATES, Education, TURKEY

Assist. Prof. Dr. Nurhodja AKBULAEV, Economics and Business Administration, AZERBAIJAN

Assist. Prof. Dr. Riyad SIHAB, Dazkiri Vocational High School, TURKEY

Assist. Prof. Dr. Sakeena ABD ELGANI ISMAIL, Education Technology, SUDAN

Dr. Habeebullah ZAKARIYAH, Fiqh & issues in Islamic contemporary studies, MALAYSIA

Dr. Oqtay QULIYEV, Economics and Business Administration, AZERBAIJAN

Dr. Sevilay ARSLAN, Radio and TV, NORTHERN CYPRUS (TRNC)

Dr. Siti HAMIDAH RUSTIANA, Economic and Business, INDONESIA

* In alphabetical order.

CONTENTS / İÇİNDEKİLER

Titles/Başlıklar	Page Sayfa
“FARKLIYIM AMA EKSİK DEĞİLİM!»: TEMPLE GRANDİN FİLMİ ÜZERİNDEN OTİZMİN İNCELENMESİ” Seçil ÖZDEMİR METLİOĞLU, Kübra SOYTÜRK	1-7
“KIZAMIK” ESERİNİN SANATLARARASILIK KAVRAMI DOĞRULTUSUNDA İNCELENMESİ Kübra ŞAHİN ÇEKEN	8-16
COVID-19 SALGINI SÜRECİNDE TÜRKİYE’DE GERÇEKLEŞTİRİLEN UZAKTAN EĞİTİMİN DEĞERLENDİRİLMESİ Feyzi Kaysi	17-22
14. YÜZYIL ANADOLUSUNDA SOSYAL TABAKALAŞMA Tunay Karakök	23-29
2002-2018 ARASI MECLİSE GİREN SİYASİ PARTİLERİN BEYANNAMELERİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA: Z KUŞAĞI, GENÇLİK VE KATILIM Taylan Can Doğanay, Fatma Okur Çakıcı	30-38
ALİŞVERİŞ MERKEZİ TASARIMLARINDA KAPALI TİPOLOJİNİN DEĞİŞİMİ: WATERGARDEN ALİŞVERİŞ MERKEZİ, İSTANBUL Filiz Sönmez, Aslı Deniz Koçyiğit	39-49
AMASYA İLİ TARİHİ ŞEHZADELER GEZİ YOLUNDA HALKIN FİZİKSEL AKTİVİTE VE REKREATİF ETKİNLİKLERE KATILIMINI ENGELLEYEN VE GÜDÜLEYEN SEBEPLER Kadir Duhan ALBAYRAK, Faruk YAMANER	50-58
AZERBAYCAN AŞIK SANATI ÇALIŞMASINDA YENİ YÖNLER Atakişiyeva Kamala Alaşraf	59-66
AZERBAYCAN HALK BİLİMİ SANATI ÇALIŞMASINDA MODERN PERSPEKTİFLER Rahimbeyli Naila	67-72
BAĞIMLILIĞA NEDEN OLAN FAKTÖRLERİN SOSYOLOJİK BAĞLAMDA İNCELENMESİ Seçil ÖZDEMİR METLİOĞLU, Gözde ARDAHAN	73-80
BELGESELDEN DRAMA-BELGESELE GERÇEĞİN YOLCULUĞU: “RISE of EMPIRES: OTTOMAN” Seher Şeylan	81-91

TAM İLETİ VE BİLİŞSEL YAKLAŞIM ARASINDAKİ BAĞLANTININ EĞİTİME YANSIMALARI: İLETİŞİMDE YENİ BİR BOYUT	449-455
Figen Akça	
TOPLUMSAL BİR SORUN OLAN SALGIN HASTALIKLARIN SANATTA YANSIMASI VE COVID-19 SALGINININ SANAT VE TASARIMA İLK YANSIMALARI	456-470
Begüm Eken	
TÜRK İŞÇİ ROMANLARINDA ÖĞRETİCİ/ROL MODELLER VE BİLİNÇLENME SÜRECİNE KATKILARI	471-476
Ülkü ELİUZ, Burak ARMAĞAN	
Türkiye’de Döviz Piyasasının İyi ve Kötü Haberlere Asimetrik Tepkisi	477-489
Bekir Tamer Gökalp	
TÜRKİYE’DE KADIN İSTİHDAMININ SEKTÖRLERLE İLİŞKİSİ	490-495
Hakan Eryüzlü	
Türkiye’de Kuş Adlarından İlham Alınarak Oluşturulan Yer Adları	496-513
Okan Celal GÜNGÖR	
YERLEŞKELERİN ARCSCENE YAZILIMINDA 3 BOYUTLU MODELLERİN ANALİZİ	514-523
Orhun SOYDAN	
YIKIM EDEBİYATI ÖRNEĞİ OLARAK WOLFGANG BORCHERT’İN KISA ÖYKÜSÜ: MUTFAK SAATİ	524-528
Süreyya İlkılıç	
OULİPO AKIMININ EN ÖNEMLİ ÖRNEĞİ OLARAK DEĞERLENDİRİLEN İTALİO CALVINONUN "BİR KIŞ GECESİ EĞER BİR YOLCU" ROMANI	529-534
Nargis İSMAYILOVA	

YIKIM EDEBİYATI ÖRNEĞİ OLARAK WOLFGANG BORCHERT'İN KISA ÖYKÜSÜ: MUTFAK SAATİ

Süreyya İlkılıç¹

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Türk Alman Üniversitesi, İstanbul, ilkilic@tau.edu.tr

Özet

Wolfgang Borchert (1921 – Hamburg; 1947 – Basel), İkinci Dünya Savaşı sonrasında ortaya çıkan 'Yıkım Edebiyatı'nın en önemli temsilcilerindendir. Ailenin tek çocuğu olarak dünyaya gelen Borchert'in 26 yıllık kısa hayatında özellikle savaş ve hastalıklar belirleyici olmuştur. Edebi çalışmaları genç yaşlarda başlayan Borchert, kısa hikâye, şiir ve tiyatro tarzında eserler vermiştir. Yazarın çok genç yaşta yaşama veda etmesi nedeniyle sınırlı sayıda kaleme aldığı eserler, Yıkım Edebiyatı adıyla anılan Almanca 'Trümmerliteratur'un en önemli eserleri olarak sayılmaktadırlar. İkinci Dünya Savaşı sonrasında başlayarak 1950'li yıllara kadar süren Yıkım Edebiyatı, adından da anlaşılacağı gibi savaşın neden olduğu tahribat ve yıkımı konu almaktadır. Ancak yıkım sözcüğü ile kastedilen sadece bina, yol ve çevrenin yıkımı değil, savaşın beraberinde getirdiği tahribat neticesinde insanların hem bedensel hem de ruhsal bakımdan yaşadığı sıkıntı ve sorunlardır. Borchert'in en önemli eserlerinden olan *An diesem Dienstag – Bu Salı, Dışarıda Kapının Önünde – Draußen vor der Tür, Ekmek - Das Brot, Die Küchenuhr – Mutfak saati* eserlerinde savaşın acımasız yönü ve insanlar üzerindeki etkileri konu edilmektedir. Yıkım Edebiyatı'nın en tanınmış eserlerinden olan *Mutfak saati*, savaşta atılan bomba sonrasında ailesini ve evini kaybeden genç adamı anlatmaktadır. Eserin başlığında yer alan ve eserin ana motifi olan mutfak saati, bombardıman sonrası ana kahramanın elinde kalan tek eşyadır. Bombanın atıldığı anda durmuş olan mutfak saati, sembolik olarak bombanın atıldığı an itibarıyla her şeyin durduğunu ve artık hiçbir şeyin eskisi gibi işlemeyeceğini sembolize etmesinin yanında, başkahramanın hatıraları için önemli yer teşkil etmektedir. Bu bağlamda günlük yaşantıda sıradan ve önemsiz görünen olayların, artık yaşanamayacak duruma gelindiğinde ne kadar önemli ve değerli olduklarına vurgu yapılmaktadır. Eserde yerin ve karakterlerin belirsiz olması, savaşın her yerde ve herkes için yıkıcı olduğuna dikkat çekmektedir. Bu çalışmada Wolfgang Borchert'in 'Die Küchenuhr' 'Mutfak Saati' adlı eseri, Yıkım Edebiyatı çerçevesinde insanların üzerinde bıraktığı etkiler göz önüne alınarak incelenecektir.

Anahtar Kelimeler: Alman Edebiyatı, Yıkım Edebiyatı, Die Küchenuhr – Mutfak Saati, Wolfgang Borchert

1. GİRİŞ

Wolfgang Borchert, Alman Edebiyatı'nda hem kısa öykü hem de Savaş sonrası *Yıkım Edebiyatı* denildiğinde ilk akla gelen isimlerden birisidir. Bu çalışmada Wolfgang Borchert'in en çok bilinen eserlerinden olan Almanca '*Die Küchenuhr*' '*Mutfak Saati*' adlı eseri incelenecektir. Çalışmada eserin çıkış zamanı ile ilgili olarak ve yazıldığı dönemi anlatan *Yıkım Edebiyatı*nın ne olduğu ile ilgili kısa bir bilgi verildikten sonra sırasıyla Edebiyat'ta Kısa Öykünün ne anlama geldiği ve özellikleri, eserin yazarı olan Wolfgang Borchert hakkında genel bilgi ve son olarak *Mutfak Saati* ele alınacaktır. Çalışmada yöntem olarak, eserlerin yazıldığı dönemin tarihsel ve sosyal gelişmelerini ele alarak inceleme yapan Tarihsel ve Sosyal Eleştiri yöntemi kullanılacaktır.

2. YIKIM/YIKINTI EDEBİYATI – SAVAŞ SONRASI EDEBİYAT

Alman Edebiyatı'nda genel olarak Almanca *Trümmerliteratur* olarak adlandırılan *Yıkım ve Yıkıntı Edebiyatı*, İkinci Dünya Savaşı sonrasında 1945 yılından itibaren ortaya çıkmış olan bir akımdır. Adından da anlaşılacağı üzere bir yıkımdan bahseden bu edebi akımda sadece savaşta yaşananlar, savaşın beraberinde getirdiği maddi yıkım haricinde bu savaşın neticesinde insanların bedenlerinde ve manevi dünyalarında olduğu yıkımlar da ele alınmaktadır. Bu dönemde yazılan eserlerin içeriği dikkate alınarak bu akıma *Savaş Edebiyatı (Kriegsliteratur)*, *Eve Dönüş Edebiyatı (Heimkehrliteratur)* ve *Enkaz-Yıkım Edebiyatı (Trümmerliteratur)* adları da verilmektedir. (Niefanger 1997: 47-70). Politik konuların pek fazla ön plana çıkmadığı bu dönem eserlerinde incelenen öncelikli konular, sosyal ve toplumsal sorunlar, savaşla ilgili olarak ortaya çıkan hastalık, açlık, sefalet, evsizlik vs.

gibi hayata dair konulardır. Bu dönemde yazılan eserler, açık ve net bir ifade tarzı (Kahlschlag) ile yazılmıştır. Bu yazılarda estetik kaygılardan ve görkemli yazım tarzından uzak bir anlatım tarzı dikkati çeker. Anlatılmak istenilen gerçek sınırlı sayıda kelime ile dile getirilir. Bu dönemin en önemli yazarları arasında Wolfgang Borchert (1921-1947), Heinrich Böll (1917-1985), Arno Schmidt (1914- 1979), Günter Grass (1927-2015), Peter Rühmkorf (1929-2008) ve Uwe Johnson (1934-1984) sayılabilir. Bu yazarların ortak özellikleri savaş döneminde yaşamış olmaları, savaşa katılmış, esir düşmüş veya savaştan sonra eve dönmüş ve savaşın etkilerinden direk olarak etkilenmiş olmalarıdır (Assmann 2007: 60). Yazarların çoğunluğu gençlerden oluştuğu için yazarlara *Genç Kuşak* adı verilmektedir. Heinrich Böll 1950’de yazdığı makalesinde bu edebiyattan şöyle bahseder:

1945’ten sonra bizim neslin ilk edebi / yazın çalışmaları ‘*Trümmerliteratur – Yıkıntı Edebiyatı*’ olarak tanımlandı. (...) Biz bu tanımlamaya karşı koymadık, çünkü bu, haklıydı: gerçekten bizim yazdığımız insanlar yıkıntılarında yaşıyorlardı, savaştan çıkmışlardı, adamlar ve kadınlar ve de çocuklar aynı şekilde yaralanmışlardı Bu insanlar keskin gözlüydüler. Görmüşlerdi. Hiçbir zaman tam bir barış içinde yaşamıyorlardı, çevreleri, içinde oldukları durum ve etrafları gönül açıcı bir durumda değildi, ve biz yazarlar olarak kendimizi onlarla özdeşleştirdiğimiz için kendimizi onlara yakın hissediyorduk. (...) Yani biz savaşı, yurda dönüşü, savaşta gördüklerimizi ve yurda döndüğümüzde karşılaştıklarımızı: yıkıntıları yazdık. Bu da bu genç edebiyata eklenen/yakıştırılan ‘savaş’ ‘yurda dönüş’ ve ‘yıkıntı edebiyatı’ gibi üç kavramı ortaya çıkardı.”¹

(Heinrich Böll)

3. KISA ÖYKÜ NEDİR?

19. Yüzyıl başlarında Amerika’da ‘Short story’ olarak ortaya çıkan *Kısa Öykü*, Almanya’da 1945’ten sonra İkinci Dünya Savaşı sonrasında yaygınlaşmıştır (Jessing; Ralph 2003: 63) . Bu yazı türünün en önemli özelliklerinden birisi adından da anlaşılacağı gibi kısa olması ve 2000-3000 kelimedenden oluşmasıdır. Kısa öyküde, yaygınlaştığı döneme bağlı olarak savaş sonrasında öncelikle savaş ve savaşın beraberinde getirdikleri konu edilirken, savaştan 10 – 15 sene sonra başka konuların da ön plana çıktığı görülür. Öykünün başlığı, anlatılan olay ile doğrudan ilgilidir. Bu bağlamda başlık, anlatının özeti mahiyetindedir veya motif niteliği taşır.

Geleneksel anlatı türünde, örneğin Novel ve roman türünde görülen giriş – gelişme – sonuç yapısı, kısa öyküde yoktur. Giriş kısmı bulunmadığı için eserin başında detaya girmeksizin anlatılacak olan olaya geçilir (Açık başlangıç). Eserde anlatıcı olarak Ben ya da o anlatıcı ile karşılaşılır. Teknik olarak kısa öyküde iç monolog, bilinç akımı veya diyalog teknikleri yaygındır.

Kısa Öyküde, az sayıda bulunan kahramanlar genelde isimsizdirler ve haklarında anlatılan konu haricinde herhangi bir bilgi verilmez. Eserin kısa olması tüm detayların ortadan kalkması anlamına da gelmektedir. Bunun için öyküde yer verilen olayın gerçekleştiği yer ve zaman belirsizdir. Bu da gerçekleşen olayın her yerde ve her an gerçekleşebileceğine vurgu yapar. Anlatıda sınırlı sayıda bulunan kahramanlar temelde tek bir olay çerçevesinde anlatılır, anlatılan konunun dışına çıkılmaz ve öykü temel konu ile sınırlıdır. Tematize edilen konuda öykünün sonuna doğru bir dönüm noktası bulunur, ancak öyküde kesin ve net bir sonuç bulunmaz. Anlatılan mesele veya olayın herhangi bir çözümü yoktur. Açık son olarak nitelenen bu tarzda gaye, okuyucuyu düşünmeye sevk etmektir (Durzak 1980: 306; Marx 1997: 2-10).

Anlatının kısa olmasına yönelik olarak Kısa Öykülerde hızlandırılmış bir anlatım tablosu söz konusudur. Çoğunlukla sembol ve metaforların kullanıldığı ve genelde günlük konuşma dilinin ağırlıklı olduğu kısa öykünün anlatım dilinde ağıdalı dil yerine sade, açık ve net bir anlatım tarzı ön plana çıkar.

4. WOLFGANG BORCHERT

1921 yılında Hamburg’da dünyaya gelen şair, oyun ve hikaye yazarı olan Wolfgang Borchert, Almanya’da 2. Dünya Savaşı sonrasında ortaya çıkan ‘Savaş Sonrası Edebiyatı’nın öncülerindedir. Wolfgang Borchert 1947 yılında henüz 26 yaşında iken en tanınmış eseri olan *Dışarıda Kapı Önünde* isimli tiyatro eserinin sergilenmesinden bir gün önce Basel’de hayatını kaybeder. Borchert’in babası Fritz Borchert öğretmen ve annesi Hertha Borchert ise yazardır. Borchert’in annesinin yazar ve edebiyatla uğraşan bir kişi olarak etkisi daha fazladır ve bu etki, yazarın eserlerine de yansiyarak kendini belli eder. Baba ise Borchert’in eserlerinde zayıf karakter olarak görülür.

Wolfgang Borchert ilk edebi eserlerini şiir türünde 15 yaşında yazmaya başlar ve ilk şiiri 1938 yılında ‘Hamburger Anzeiger’ gazetesinde çıkar. 17 yaşında *Yorick der Narr* adındaki ilk drama tarzı tiyatro eserini kaleme alır. 1941 yılında asker hayatı başlayan Borchert’in geri kalan yaşamında sakatlık, hapis ve hastalık ile

¹ Çalışmadaki çeviriler yazara aittir.

mücadele etmek durumunda olduğu görülür. 1942 yılında cephede sol elinden yaralanır – kasıtlı olarak askerden kaçmak için yaralanmayı kendisinin yaptığı düşünülerek ölüm cezasına çarptırılır. Nasyonal sosyalizme karşı görüşleri nedeniyle sekiz ay tutuklanır. Bu süreçte difteri, karaciğer, tifo, sarılık gibi pek çok hastalığa yakalanır. Hasta olmasına rağmen 1944’de dokuz ay boyunca hücre hapsinde tutulur.

Kısa öykü türünde eserler veren Borchert, yazım tarzı olarak kısa, basit ve sade cümleler kullanır. Borchert’in eserlerinde yaşadıklarının çok büyük etkisi görülür. Biyografik eser olan, önce radyoda yayınlanan ve daha sonra ölümünden bir gün sonra sergilenen en önemli eseri *Dışarıda Kapı Önünde* ‘Hiçbir tiyatronun oynamak istemediği, hiçbir seyircinin görmek istemediği bir oyun’ şeklinde tanımlanır.

“Bize ihanet ettiler. Öyle korkunç ihanet ettiler. Daha biz küçükken savaş yapıyorlardı. Ve daha büyüdüğümüzde savaşı anlattılar. Hayranlıkla. Sonra, daha da büyüdüğümüzde ise bizler için bir savaş tasarladılar. Ve sonra bizi savaşa gönderdiler. Ve hayranlık duyuyorlardı. Hep hayrandılar. Ve hiç kimse bize nereye gittiğimizi söylemedi. Kimse bize siz cehenneme gidiyorsunuz demedi. Hayır, hiç kimse! (...) Şimdi sanki bizi hiç kimse göndermedi. Hayır, hiç kimse. Şimdi hepsi kapılarının arkalarında oturuyorlar. Ve kapılarını da iyice kapatmışlar. Ve biz dışarıda duruyoruz. Ve kürsülerinden ve koltuklarından bizi parmakla gösteriyorlar. Bize ihanet ettiler. Öyle korkunç ihanet ettiler (ki) (...).”

(Borchert 1962: 53)

5. MUTFAK SAATİ

Wolfgang Borchert’in 1947’de yayınlanan *Mutfak saati - Die Küchenuhr* adlı eseri, Savaş sonrası *Yıkım Edebiyatı*nın en tanınmış eserlerindedir. Almanca 925 kelimededen oluşan eser yaklaşık olarak iki sayfadır.

Mutfak saati adlı eserde savaşta bombalanma sonrasında evi ve ailesini kaybeden 20 yaşındaki genç bir adam konu edilmektedir. Eserde eserin kahramanları olarak 20 yaşındaki genç adamın haricinde yaşları belirtilmeyen bir kadın ve bir erkek bulunmaktadır. Ayrıca kadın, bebek arabasında olduğu ifade edilen bebeğine bakmaktadır. Nerede ve gündüz hangi vakitte gerçekleştiği belirtilmeyen eserde kahramanlar bir bankta oturmaktadırlar. Daha doğrusu genç adam, bankta oturan adam ve kadının yanına gelir, onların yanına oturduktan sonra onlara elindeki mutfak saatini gösterir. Eserde *açık başlangıç* olarak ifade edilen tarza uygun olarak kahramanların kim oldukları, neden orada oldukları veya kahramanlar hakkında hiçbir bilgi verilmeden doğrudan konuya girilir. Eserde sadece genç adamın daha önce yaşadıkları hakkında sadece gerektiği kadar bilgi vardır. Anlatılan olay sadece savaş esnasında gerçekleşmiş olan bir olaydır, yani savaşın yaşandığı günlük hayattan bir kesittir. Kısa bir süre önce gerçekleşen olay, şimdiki zamanda geçmiş ile bağlantı kurularak anlatılır. Genç adamın elinde gösterdiği tabak şeklindeki mutfak saatinin, eserin kahramanı için birçok bakımdan anlamı vardır. Genç adamın evi gece bombalanmış, çalışmakta olan saat, tam bombanın atıldığı zaman olan 2.30’da durmuştur. Genç adamın geçmişine ait olarak sadece bu saat kalmıştır.

Genç adam elinde artık çalışmayan mutfak saati ile bankta oturan kişilerin yanına gelip oturarak bombalanmadan sonra saatin elinde kalan son şey olduğunu anlatmaya çalışır. Eserin başlığında da yer alan ve metafer olarak kullanılan saatin, kişiselleştirildiği görülmektedir. Bomba atıldığında bozulup duran saat, dışarıdan bakıldığında hala normal ve çalışıyormuş gibi görünmektedir. Bu nedenle genç adam, saatin dış görünüşünün hala normal ve güzel olmasına rağmen bomba ile birlikte bozulduğunu ve çalışmadığını, ancak buna rağmen saatin kendisi için çok değerli olduğunu defalarca tekrar eder. Bu bağlamda saatin yapısı ve çalışması ile, savaşı tecrübe eden ve hayatta kalanlar arasında bağ kuruluyor. Öyküdeki diğer kahramanlar ise ilk etapta adamın anlattıkları ile pek alakalı değil gibidirler.

Ancak genç adamın mutfak saati ve saatin durduğu zaman olan 2.30 ile farklı bir bağı bulunmaktadır. 2.30, zaman olarak genç adamın her gece işten çıkıp eve gelme saatidir. Her gece o saatte genç adamın annesi uyanıp ona yemek hazırlar. Anne, oğlunun yemeği bitirmesini bekleyip bulaşıkları yıkadıktan sonra yatar. Sağlam ve çalışmakta olan saat, genç adam ve annesi ile bombadan önce var olan düzenli hayatı gösterirken, bozulmuş olan saat bozulan düzeni ifade eder. Düzenin bozulduğu an saatte görülebilmektedir. Bu nedenle genç adam şu anki yaşantısı ile geçmişte sıradan olarak nitelendirdiği hayatı arasında manevi bir bağ oluşturmaktadır. Önceki yaşantısının cennet olduğunu ifade eder genç adam.

Hiçbir ayrıntıya yer verilmeyen ve basit cümlelerle son derece sade bir dille anlatılan eserde bomba, saat ve bombanın meydana getirdiği tahribat üzerinde yoğunlaşılır. İnsanlar üzerinde savaşın meydana getirdiği tahribat direk olarak verilmezken, saat üzerinden sembolik olarak ifade edilir.

Eserde dikkat çeken diğer bir nokta tekrarların olmasıdır. Genç adam sürekli saatin onun için çok değerli olduğunu ve ondan başka hiçbir şeyinin kalmadığını tekrar eder. Kahramanlar arasında normal bir iletişimden bahsetmek mümkün değildir. Belli ki her bir kahraman savaşın etkisini kendi içinde yaşamaktadır. Diğer adam sürekli ayakkabısına bakarken kadın da çocuk arabasına bakar. Bu nedenle kahramanların kendi aralarındaki çok sınırlı olan ve bir kaç kelimeyi geçmeyen konuşmaları dışında genç adamın devamlı kendi kendine monolog şeklinde konuştuğu görülür.

Mutfak Saati eserinde göze çarpan diğer nokta eserdeki antitezlerdir. Genç adam 20 yaşında olmasına rağmen eserin başında çok yaşlı bir yüzü olduğu bildirilir (Borchert 1962: 117). Genç adamın yaşlı görünmesi hiç şüphesiz savaşın tahribatlarının bir neticesidir. Kahramanların içinde buldukları ortam ve yaşadıkları olaylar son derece dramatik olmasına rağmen konuşmalar son derece samimi bir şekildedir ve genç adam tebessüm ederek konuşur (Borchert 1962: 118).

Wolfgang Borchert, *Mutfak Saati* adlı kısa öyküde günlük gayet normal ve sıradan görünen, aslında günlük hayatı belirleyen ve farkında olunmayan mutlu anların savaş ile bir anda geri dönüşümü olmaksızın sürekli olarak bir anda nasıl tahrib ettiğini vurgular. Savaş, her zaman toplumdaki bireyleri az ya da çok bir şekilde etkilemektedir. Kişi, barış içinde ailesi, çevresi ve arkadaşları ile yaşadığı sıradan günlük hayatın değerini, ancak kaybettiğinde farkeder. Kişinin her şeyini kaybettiği zaman geriye ne kalır? Kaybedilen varlıkların gerçek değerleri nedir? Ve bu değerler ne zaman anlaşılır?

Eserde genç adam için saat, artık en önemli nesnedir. Adamı geçmişe, bir zamanda sıradan ve her hangi bir değeri olduğuna inanmadığı zamana bağlar. Geçmişteki hayatı, annesi, evi vs. arasında manevi bir köprü kurar. Artık geriye gelmeyecek düzeni, manevi olarak hatırlatır saat. Ve o anlar genç adam için cennet mahiyetindedir.

KAYNAKÇA

Assmann, A. (2007). *Geschichte im Gedächtnis*. München: Beck.

Borchert, W. (1962). *Draußen vor der Tür und ausgewählte Erzählungen*. Hamburg: Rowohlt.

Erhart, W.; Niefanger, D. (Hrsg.) (1997). *Zwei Wendezeiten. Blicke auf die Deutsche 1945 und 1989*, Tübingen: Max Niemeyer.

Grassl, H. (1995). *Interpretationen: Die Küchenuhr*. (Hrsg) Grosse, W. (1995). *Wolfgang Borchert, Kurzgeschichten: Interpretationen*, München: Oldenburg. 83-84.

Grosse, W. (1995). *Wolfgang Borchert, Kurzgeschichten: Interpretationen*, München: Oldenburg.

Jessing, B., Köhnen, R. (2003). *Einführung in die neuere deutsche Literaturwissenschaft*. Stuttgart: Metzler.

Marx, L. (1997). *Die deutsche Kurzgeschichte*, Stuttgart: Metzler

Niefanger, D. (1997): *Die Dramatisierung der 'Stunde Null'*. Erhart, Walter; Niefanger, Dirk (Hrsg.) (1997): *Zwei wendezeiten. Blicke auf die Deutsche 1945 und 1989*, Tübingen: Max Niemeyer (Draußen vor der Tür otobiyografik eser), 47-70.

Durzak, M. (1980). *Die deutsche Kurzgeschichte der Gegenwart*. Stuttgart

Heinrich Böll: *Bekanntnis zur Trümmerliteratur*. (Erişim: 19.08.2020)

https://www.erika-mitterer.org/dokumente/ZK_2015-3/boell_truemmerliteratur_2015-3.pdf

Ek:

Mutfak Saati

Onun uzaktan kendilerine doğru geldiğini gördüler, çünkü dikkat çekiyordu. Çok yaşlanmış bir siması vardı, fakat yürüyüşünden onun henüz yirmi yaşında olduğu anlaşılıyordu. Yaşlı yüzü onlara dönük banka oturdu. Ve onlara elindekini gösterdi.

Bu bizim mutfak saatimiz idi dedi, güneşteki bankın üzerinde oturanların yüzlerine sıradan bakarak. Evet, ben onu buldum, ona bir şey olmamış.

Elinde yuvarlak tabak beyazlığında bir saat tutuyor parmaklarıyla mavi boyalı rakamlarına dokunuyordu.

Değerli bir şey değil dedi, özür diler gibi, bunu ben de biliyorum. Ve çok güzel de değil, beyaz cilalı bir tabak gibi. Fakat mavi rakamlarının çok hoş görüldüğünü düşünüyorum. Kolları ise sacdan yapılmış tabii ki. Şimdi onlar da çalışmıyor. Evet. Belli ki bozulmuş, bu kesin. Fakat hala her zamanki gibi görünüyor, çalışmasa da... Parmak ucu ile tabak saatin çevresinde dikkatlice bir daire çizdi ve sessizce: Sadece bu kaldı geriye dedi.

Güneşli bankta oturanlar ona bakmıyorlardı. Biri ayakkabılarına bakıyor, kadın bebek arabasının içine bakıyordu.

Oradan birisi: Her şeyinizi mi kaybettiniz? Dedi.

Evet, evet dedi sevinerek, hem de her şeyi. Sadece bu, bu kaldı. Sanki ötekiler saati hiç görmemiş gibi, onu tekrar yukarı kaldırdı.

Fakat o çalışmıyor artık. Dedi bir kadın.

Hayır, hayır, öyle değil. Bozuk, bunu pek ala biliyorum. Fakat her şeyi yine önceki gibi; beyaz ve mavi...Tekrar onlara saatini göstererek, heyecanlı; en güzel olanı size söylemedim. En güzelini daha söyleyeceğim. Bakınız saat iki buçukta durmuş. Tam da iki buçukta, bir düşünün! Adam alt dudağını uzatarak, o zaman sizin ev iki buçukta tahrip olmuş diyerek onayladı. Ben bunu daha önce de çok duydum. Bombalar aşağı inerken, saatler durmuş. Bu basınçtan oluyor.

Kendi saatine bakarak kafasını dalgın, salladı. Hayır, bayım, hayır, burada yanılıyorsunuz. Bunun bombalar ile bir alakası yok. Siz devamlı olarak bombalardan konuşmak zorunda değilsiniz. Hayır. Saat iki buçukta başka bir şey vardı, siz bunu bilmiyorsunuz. Komik olan şu ki; neden dördü çeyrek geçse, ya da yedide durmadı da iki buçukta durdu. İki buçukta ben her zaman eve geliyordum. Gece, demek istiyorum. Aşağı yukarı iki buçukta gelirdim, komik olan burası.

Diğerlerine de bakındı, fakat onlar gözlerini başka tarafa çevirmişlerdi. Onları bulamadı. Bu durumda başını saatine eydi: O zaman hep acıkmış oluyordum, değil mi? Hemen mutfağa giderdim. İşte o zaman hep saat iki buçuk civarında. Sonra annem gelirdi. Kapıyı ne kadar sessiz açsam da, beni her zaman duyardı. Ve karanlık mutfakta yiyecek bir şeyler aradığımda, aniden ışık yanardı. Ve annem sırtında yün hırkası, omuzlarında kırmızı şalı olduğu halde ve yalın ayak, her zaman yalın ayakla karşımda dururdu. Üstelik mutfağımız taş döşeliydi. Onun için ışık fazla geldiğinden, gözlerini kısırdı. Çünkü gece idi o çoktan uyumuştum.

'Yine bu kadar geç' derdi. Başka hiçbir şey söylemezdi. Sadece: 'Yine bu kadar geç'. Ve bana akşam yemeğimi ısıtır ve benim yemek yememi izlerdi. Bu arada da ayaklarını birbirine sürterdi, çünkü taşlar çok soğuktu.

Geceleri hiç terlik giymezdi. Ve ben doyana kadar yanımda otururdu. Odamın ışığını söndürdükten sonra da tabakları topladığını duyardım. Her gece böyle olurdu ve genelde, hep iki buçukta. Bunu ben çok doğal bulurdum, bana göre annemin, gecenin iki buçuğunda benim için yemek hazırlaması çok doğaldı. Ben bunu çok doğal görürdüm. O bunu hep yapıyordu. Ve 'yine bu kadar geç', ten başka bir şey söylemezdi. Bunu her seferinde söylerdi. Ben de bunun böylece sürüp gideceğini, hiç bitmeyeceğini sanırdım. Bana bu o kadar tabii gelirdi ki. Bu her zaman böyle olmuştu.

Kısa bir süre sessizlik oldu bankın üstünde. Sonra sessizce dedi ki: Ne oldu şimdi? Diğerlerine baktı. Fakat onları bulamadı. Dolayısı ile saatin mavi-beyaz yüzüne dönerek sessizce: Şimdi, şimdi anladım ki, o yaşadığım cennetti. Gerçek cennet.

Bankın üstünde şimdi yine sessizlik hakimdi. Kadın sordu: Ve aileniz ne oldu?

Mahcup bir gülümseme ile kadına baktı: Ha, siz benim anne babamı mı sordunuz? Evet, onlar da beraber yok.

Hepsi yok oldu. Hepsi, bir düşünün. Hiçbir şey kalmadı. Mahcup gülümseme eşliğinde, her birine bakındı. Fakat kimseyi bulamadı ona bakmıyorlardı.

Yine saati yukarı kaldırdı ve gülüyordu. Gülerek: Sadece bu, bu kaldı. Ve en güzeli de tam da iki buçukta durmuş olması. Tam da iki buçukta.

Artık hiçbir şey konuşmadı. Çok yaşlanmış bir yüzü vardı. Ve yanında oturan adam ayakkabılarına bakıyordu, ama ayakkabılarını görmüyordu. Artık sadece 'Cennet' kelimesini düşünüyordu.

<https://salihagurbuz.blogspot.com/2015/06/mutfak-saati-saliha-gurbuz-onuuzaktan.html?m=1>